

**JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
UPIMAJI WA KITAIFA WA KIDATO CHA PILI**

021

KISWAHILI

Muda: 2:30

Jumatatu, 11 Novemba 2019 asubuhi

Maelekezo

1. Karatasi hii in sehemu A, B, C, D na E zenye jumla ya maswali **kumi (10)**.
2. Jibu maswali **yote**.
3. Majibu **yote** yaandikwe kwenye nafasi ulizopewa.
4. Majibu yote yaandikwe kwa kaalamu yenye wino wa bluu au mweusi.
5. Vifaa **vyote** vya mawasiliano visivyoruhusiwa **havitakiwi** katika chumba cha mtihani.
6. Andika **Namba yako ya Mtihani** katika kila ukurasa sehemu ya juu upande wa kulia.

KWA MATUMIZI YA MTAHINI TU		
NAMBA YA SWALI	ALAMA	SAHIHI YA MTAHINI
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
JUMLA		
SAHIHI YA MHAKIKI		

SEHEMU A (Alama 25)

UFAHAMU

1. Soma kifungu cha habari kifuatacho kisha jibu maswali yanayofuata:

Katika miji mikubwa nchini Tanzania wimbi la ongezeko la watu bado ni kubwa. Ongezeko hilo la watu limesababisha kuzuka kwa matatizo makubwa maeneo ya miji ikiwemo **msongamano** mkubwa wa magari na watu. Hali hii imesababisha wafanyakazi kuchelewa kazini, wanafunzi kuchelewa shuleni na hata wagonjwa kuchelewa kufikishwa katika vituo vya kutolea huduma za matibabu.

Hebu tujiulize, kwa nini watu wengi wanaondoka vijijini na kukimbilia miji? Majibu yanaweza kuwa mengi, lakini miongoni mwa majibu hayo inaweza ikawa huduma zisizokidhi mahitaji ya kijamii. Jamii inatarajia kupata huduma bora za maji, umeme, barabara, matibabu, ajira na mawasiliano. Jamii inaposhindwa kupata huduma hizo katika **maskani** yao, lazima itafute huduma hizo nje. Na njia pekee ni kukimbilia miji ambako huduma hizo zinapatikana.

Anasa pia ni sababu mojawapo. Ikumbukwe kuwa kundi kubwa la watu wanaokimbilia miji na vijana. Kundi hili ni la watu wanaopenda starehe, hawataki kujituma na kujikwamua kimaisha, wanapenda kupata mafanikio ya haraka. Vijana wengi wanakimbilia miji jambo ambalo linaleta wasiwasi wa hali ya maisha katika maeneo hayo ikilinganishwa na rasilimali zilizopo. Wengi wao hujiingiza katika vitendo vya uhalifu kama wizi na utumiaji wa madawa ya kulevyu.

Ongezeko la watu miji husababisha makaszi duni, uchafuzi wa mazingira na uhalifu wa kila aina. Ongezeko la watu katika maeneo ya miji linakwenda sambamba na ongezeko la magari hivyo tatizo la **miundombinu** isiyokidhi pia hujitokeza. Hali hii ikiachwa iendelee uharibifu wa mazingira utaongezeka kwa kiasi kikubwa kwa sababu watu watatafuta njia mbadala ili kuzitua **changamoto** zinazowakabili.

Maswali

- (a) Eleza maana ya maneno yafuatayo kama yalivyotumika katika kifungu hiki cha habari.

- (i) Msongamano .....
- .....
- .....
- .....
- (ii) Maskani .....
- .....
- .....
- .....
- (iii) Miundombinu .....
- .....
- .....
- .....

- (iv) Changamoto .....
- .....
- .....
- .....
- (b) (i) Kulingana na kifungu cha habari ulichosoma ni kundi gani la watu hukimbilia mijini?
- .....
- .....
- .....
- (ii) Taja sababu mbili muhimu zinzowafanya watu wakimbilie mijini
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- (c) Ongezeko la watu mijini lisipodhibitiwa litasababisha nini?
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- (d) Pendezeka kichwa cha habari kinachofaa kwa kifungu cha habari ulichosoma kisichozidi maneno matano.
- .....
- .....

2. Andika ufupisho wa kifungu cha habari ulichosoma kwa maneno yasiyopungua hamsini (50) na yasiyozidi sitini (60).

[illegible]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SEHEMU B (Alama 20)

SARUFI

3. Bainisha mzizi wa asili wa kila kitenzi katika sentensi zifuatazo:

(a) Mtoto anacheza mpira

.....

.....

(b) Wanafunzi wanapigana darasani.

.....

.....

(c) Sisi hatupendani.

.....

.....

(d) Watoto walifungiana milango.

.....

.....

(e) Vifaa feki viliharibiwa.

.....

.....

(f) Mwalimu alitambulisha wanafunzi wageni.

.....

.....

(g) Jana hatukusomeana.

.....

.....

(h) Mama alimuonesha baba daftari langu.

.....
.....

(i) Mamia ya wachezaji wa Taifa Stars walipokelewa kwa shangwe.

.....
.....

(j) Wakorofi walitolewa darasani.

.....
.....

4. (a) Eleza maana ya maneno yafuatayo:

(i) Kidahizo

.....
.....
.....

(ii) Kitomeo

.....
.....
.....

(iii) Alfabeti

.....
.....
.....

(iv) Kamusi

.....
.....
.....

(v) Kitenzi

.....
.....
.....

(b) Bainisha aina ya nomino zifuatazo:

Mfano: Maji - nomino ya jumla/wingi

(i) Papai .....

(ii) Mungu .....

(iii) Arusha .....

(iv) Upepo .....

(v) Jumamosi .....

SEHEMU C (Alama 20)

MAWASILIANO NA UTUMIZI WA LUGHA

5. Onesha rejesta zifuatazo hutumika katika mazingira gani.

(a) Mimi kuku ugali moja, huyu wali maharage na wale pale Ng'ombe.

.....
.....

(b) Zuia babu, kula hivyo vichwa vitatu.

.....
.....

(c) Napenda kujibu swali la nyongeza la Mheshimiwa kama ifuatavyo.

.....
.....

(d) Ndugu Madongo Kuinuka unatuhumiwa kwa kosa la jinai la kuiba mali ya umma.

.....
.....

(e) Jipatie mahitaji ya jikoni, nyanya, vitunguu, karoti, hoho, pilipili na ndimu vyote vipo.

.....
.....

6. Fafanua sifa tano za lugha ya kimazungumzo.

(a) .....

(b) .....

(c) .....

(d) .....

(e) .....

SEHEMU D (Alama 30)

FASIHI KWA UJUMLA

7. Eleza kwa ufupi dhima kuu tano za fasihi.

- (i) .....
- (ii) .....
- (iii) .....
- (iv) .....
- (v) .....

8. Kamilisha methali zifuatazo:

- (a) Hakuna masika .....
- (b) Mchonga mwiko .....
- (c) Chanda chema .....
- (d) Asiyefunzwa na mamaye .....
- (e) Dalili ya mvua .....

9. “Ngonjera ni maigizo na pia ni mashairi”. Toa sababu tatu za kuthibitisha usemi huo.

(i) Ngonjera ni maigizo kwa sababu:

- .....
- .....
- .....

(ii) Ngonjera ni mashairi kwa sababu:

- .....

- .....
- .....

SEHEMU E (Alama 15)

UANDISHI WA INSHA/UTUNGAJI

10. Kwa kuzingatia hoja nne, andika insha isiyopungua maneno mia moja na hamisi (150) na isiyoziidi maneno mia mbili (200) kuhusu Umuhimu wa Lugha ya Kiswahili.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

